

Sanctuarium

Paoletti, Agostino

Coloniae Agrippinae, 1677

In Festo Nativitatis B. V. M. Cum B. Virgo verè liber quidam sit in lucem hodie editus, solus consideratur frontispicii libri hujus titulus, q̄i est Maria, nomen videlicet, dignum, utile, & ...

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55680)

lem humanitatem amplectendam, ut Augustinus fiat. Quid igitur vobis, o Auditores, videtur? Nunquid Augustinus Sol est ad humilitatis occasum inclinans? *Quasi Sol resurgens.*
27. Sol merito dicitur Augustinus, quia Sol apud Aegyptios sapientiae symbolum fuit. Quem

proinde velut Emblemata quoddam in eius pectore depingi videmus. sine ulla subnexa Epigramate, quia Sol semetipso satis enucleate loquitur, seque in vero sapientiae domicilio pectore scilicet S. Augustini esse reconditum.

SERMO VIGESIMUS OCTAVUS IN FESTO NATIVITATIS BEATÆ MARIÆ VIRGINIS.

Liber Generationis Iesu Christi, filii David, filii Abraham. Matth. cap. 1.

1. **C**ertissimum est, nec potest experientia cuiusquam suggerere contrarium, quod opera ab omnipotentis dextera, ab illo inquam supremo artifice, qui infinita sapientia sua cuncta regit & gubernat, producta sint ob inventionis raritatem singularia, ob artificum eximia, incomparabilia ob magnificentiam, ob excellentiam gloriosa, celebria propter magnificentiam, ob pulchritudinem summe admirabilia, quæ proinde expressæ se causæ cuiusdam omnipotentis, infinitæ, & immortalis veros naturales & legitimos partus esse conestantur: ac proinde mera vanitas ne dicam fatuitas futura esset, si quis illorum operum præstantiæ comparare vellet, vel Herculis columnas, vel Apellis lineas, vel Zeuxedis uvas, aut vela Parthali, vel Androcidi tritones, aut Dædali statuas, vel Dionis turres, vel Prolomæi pyramides, aut Myrmidis quadrigas, vel denique Archimedis sphaeras. Licet enim hæc vera sint artis miracula, mentisque humanæ prodigiosi partus, ad naturæ invidiam elaborata, artamen si cum æterni & omnipotentis Factoris operibus comparentur, respectu vastissimæ huius mundi machinæ totidem esse videntur puncta indivisibilia, totidemque nocturnarum tenebrarum horrores, si illa ex opposito claritatis pulcherrimi Solis collocaveris. Nunquid enim quidam stuporis magnæ, divinarumque prodigiorum miraculum est pulcher ille, opulentus & magnificus mundi globus, de quo S. Augustinus

scribens affirmat: *visibilem omnium maximum D. P. August. lib. 11. est mundus.* In quo Cælum & terra taliter inter se de pulchritudine certant, ut nescias discernere, an cælum novus quidam hortus sit ex stellis floridus, an verò terra cælum quoddam sit ex floribus veluti stellis exornatum. Adhæc si opera ex mente docti Mirandulani tanto præclariora sunt, quando *Consistunt in eximia quadam & elegantia diversarum partium dispositione, haud raris dubie inimitabiliter excellentia erant Dei operum, utpote producta in numero, pondere, & mensura.* Considerate etenim o Auditores & circumspicite, quot elegantia in amplissima universi machina eluceant, quantum decorem in florido paludamento suo læta terra prodatur, quantas divitias in humido sinu suo ditissimus contineat oceanus, quanta bona sive in cælestibus sphaeris lateant, vel in gyris sublunariibus commorentur, quæ omnia auream regii Prophetæ eloquentiam imitando dicere videntur: *Magna & mirabilia sunt opera tua Domine. Psal. 110. Opera inquam sine numero, quæ per expressam licet mutam facundiam Divinæ magnificentia celebrant excessus: Quia facit magna & incomprehensibilia, & mirabilia quorum non est numerus. Ap. 15. Job. c. 9. v. 16.*
2. Verum enim vero si verum est quod Philosophi affirmant, nimirum quod *In unoquoque genere datur unum, quod est primum, causa & mensura cæterarum, velut inter odores ballamum, Rosa inter flores, inter arbores Cypressus, Leo inter*

inter quadrupedia, inter volucres aquila, Adamas inter gemmas, margarita inter monilia, inter metalla aurum, ignis inter elementa, inter animalia homo, Sol inter planetas, inter Caelos Empyreum, inter Angelos Seraphim, & sic deinceps, si inquam principium illud Philosophorum verum est, existimo omnino, quod ex toto rerum creatarum numero primus locus primique honores attribuendi sint magno illi Libro, de quo Mattheus Evangelista loquitur dicens: *Liber generationis Iesu Christi*. Est enim Liber hic Liber Virginalis in quo verbi incarnati Sapientia comprehenditur, de quo Propheta affirmavit dicens: *Liber grandis scriptus stylo hominis*. Liber est de quo scripserunt Epiphanius & Gregor. Nazianz. dicens: *Sola Virgo Maria Liber est generationis Iesu Christi*. Liber est impressus in Typographia Cœli, conservatus autem in Libraria Paradisi. Author qui illum composuit, Deus est: *Domini possidet me in initio viarum suarum*. Scriptus autem est calamo Spiritus Sancti: *Spiritus sanctus superveniet in te*. Quod in eo continetur subjectum est verbum incarnatum: *Et verbum caro factum est*. Chartæ ejus sunt septem Virginitatis Solemnitates, nimirum Conceptionis, Nativitatis, Præsentationis, Annuntiationis, Visitationis, Purificationis, & Assumptionis. Ligatus est Liber hic filo aureo perpetuæ cujusdam & incorruptibilis Virginitatis: *Virgo ante partum, in partu, & post partum*. Contactus & coopertus est non jam ex corio sive ex pergameno, sed altissimi Dei virtute: *Et virtus altissimi obumbrabit tibi*. Quadranguli ejus sunt quatuor virtutes Cardinales, Prudentia, Justitia, Fortitudo, & temperantia. Signales in eo nodi tres sunt virtutes Theologicæ Fides, Spes, & Charitas; vel etiam tres Personæ Divinæ, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus: Juxta illud, *Pone me ut signaculum super cor tuum*. Demum vero hodie Libro huic subinscribitur edendi facultas per verbum: Publicetur. Hodie enim Liber iste editur in Lucem: *Hodie nata est Beata Virgo Maria*, idque cum singulari totius mundi júbilo & applausu: *Gaudium annuntiavit universo mundo*. O Liber ob ætatis tenacitatem, & humilitatis profunditatem parvulus: *Quia respexit humilitatem ancille suæ*; maximus autem & vastissimus ob meritum eminentiam. *Fecit mihi magna qui potens est*. *Grandis fuit Liber iste, tum propter magnitudinem scribentis, tum propter magnitudinem contentorum, tum propter magnitudinem voluminis con-*

inentis, inquit P. Jordanus de Saxonia. Liber igitur ad hunc Librum pervolvendum accedat Bernardi, Chrysofomi, Ambrosii, Augustini, Gregorii & Hieronymi, me quod dicitur in solo Frontispicii titulo, qui in Augustissimo Maris nomine consistit, devotè contemplando subflam. O nomen gloriosum, rarium mysteriorum opulentissimum, validumque sacramentorum armamentarium: O Nomen admirabile! O Nomen delectabile! O Nomen gravidum Secretorum, & divinis plenum mysterii. O Nomen gloriosum! Nomen celeberrimum! O Nomen sublimè, & ante tempora universa in Dei prædestinatione compositum, & in tempore digna persona secundum rem convenienter impositum. Sunt verba exclamationis Ludolphi Garthuf. Enimvero, Audires dum hujus Libri Titulo, id est, nominis Mariæ declarando infunde & quam dignum, utile & delectabile sit fufus declaro, vos oblecto, ut dum illud cum devotione contempler, vos idipsum cum silentio venerari non desinat.

3. Liber generationis Iesu Christi, filii David, filii Abraham. Libri ab illis præcipue maxime habentur in pretio, qui eosdem comparant, sive que humanæ mentis legitimi partus non minus dilecti & chari, quam sint Genitorum dilectissimi filii. Libri liberis chariores sunt parentibus, quanto mentis filii præstantiores sunt, quam corporis. Alexandria in Libraria Ptolomæi Philadelphici Regis, conservabatur quadraginta Librorum millia. Quis tamen diversis ex locis dum magno studio quisque simul omnes arverunt. Serenus quoque Sarmonicus magno virtutis Philosophus Septuaginta duo Librorum millia collegerat, quos postea Gordiano juniori donavit, ut potè cujus Patri magno amicitia vinculo confederatus fuit: Sereno Sarmonico, doctrina vero ingentis, duo & septuaginta millia Librorum possidebat. Sybilla Cumana alias Amalthea cognominata novem Libros à se præ bono Imperatore Romani regimine compositos (In quibus erat de creta Romana conscripta) Tiberio Prisco cæcæ dos obtulit. Cum autem Imperatori eilum ellet, pretium pro iis postulatam nimium exorbitare, eosdem sibi comparare reuens Sybillam abs se dimisit. Quæ mox tres è conscriptis Libris igni tradidit, sexque reliquos pro eodem quod antea postularat pretio emendos eidem Tyberio præsentavit; Qui quanto pauciores restabant, tanto magis ad illos sibi comparandos invitum se exhibuit. Ac proinde sæpe dicta Sybilla ab Imperatore

Isa. 8. 1.
Epiphan.
Greg. Nazianz.
Sap. 8.
Luc. 1.
Isa. 1.
Luc. 1.
Cant.
B. Iord.
Saxon.
serm. 4. in
n. 157. fol.
24. fac.
2. E.

Handwritten notes in the left margin, including the word "X" and other illegible characters.

tatore iterata vice dimissa, tres quoque alios Libros eorum qui reliqui manserant in flammis comburendos conjecit, & cum tribus ultimis, qui illi reliquis exustis remanserant, denuo Imperatorem convenit, eique illos tertio vice verum exposuit, obtestans ut non habito ullo pecuniarum respectu, idem quod pro omnibus novem poposcerat pretium incunctanter exsolveret. Unde Imperator admiratione & curiositate permotus, postulatam pro libris pecuniam numerari jussit, tantundem pro tribus solum libris persolvens, quantum pro omnibus novem solvere postularus fuerat. Fneruntque in magna deinceps veneratione semper habiti, & veluti gemmae praestantissimae in Capitolio Romano conservati. At vero virginis hic liber, qui hodie in lucem est editus, suumque Publicetur, est assecutus, tamen si unicus duntaxat & solus sit, veluti librorum omnium hactenus editorum praestantissimus, praeter omnibus qui olim sive in bibliotheca Alexandrina Ptolomaei, sive in illa Sereoi Sarmonicis comprehendebantur, eminentissime praecelluit, utpote in quo majora comprehenduntur mysteria, quam in aliis a Sybilla Amalthea compositis. Ac proinde nullum invenitur in toto mundo pretium libro huic aequivalens, siquidem omnibus potior est totius universi thesauris. Pro cuius evidentia hoc solum dixisse sufficiat, quod Mariae glorioso titulo praefulgeat.

diriguntur per Mariam ad gloriam. Magnus quoque S. Ecclesiae Doctor S. Ambrosius docet, quod D. Ambrosius Maria interpretetur Deus ex genere meo, adeo ut l. de instit. hoc nomen Maria idem valeat, quod mater Dei. virg. c. 5. f. 120. f. 1. In lingua Syriaca Maria idem sonat, quod Dominus, ut hac ratione insinuetur, quod habeat dominium in terra, in purgatorio, & in caelo. Et I. Chryl. ser. diora subiungit: Tanta virtus & excellentia est tantum sanctissimum nomen beatissima Virgo, quod ad invocationem ipsius caelum ridet, latatur terra, Idior. in c. Angeli congaudent, daemones contremiscunt, infernus conturbatur. s. l. de Concept. Deip.

5. Verum enim vero instituiamus majori cum industria sanctissimi hujus nominis Anatomiam. Hoc namque nomen est quinque literis componitur, quarum quaelibet mysteriorum grava est, Quaevis etenim litera hujus nominis Maria lapidem quandam pretiosum mihi referte videtur. Per M. significatur Margarita, per A. Adamas, per R. Rubinus, per I. Iaspis, per A. denique Amethystus. Unde glorioso huic nomini dici potest: Omnis lapis pretiosus operimentum tuum, maxime si quoad effectus consideretur, qui sunt dignissimi valdeque conspicui, ut videre est per singulas denuo hujus nominis literas, in hoc namque nomine per M. innuitur quod sit Mediatrix, per A. quod sit Auxiliatrix, per R. quod sit Restauratrix, per I. quod sit Illuminatrix, per A. denique quod sit Advocata. Mediatrix etenim est in offensis quae hominera inter & Deum extorciuntur: in omnibus necessitatibus nostrarum occurrentibus casibus est Adjutrix; Cunctorum etiam damnorum, quae nobis a Daeomone inferuntur, potentissima est Restauratrix. Illuminatrix quoque est mentium, ut in virtutum divinarumque praecceptorum via honeste ambulemus; denique advocata est peccatorum, speciatim eos in articulo mortis a tentationibus diabolicis, divinaeque justitiae suppliciiis clementer protegendo. Praeterea prima hujus nominis litera M. est, quia sicut Michol a persecutionibus Saulis Davidem prudenter salvavit: Ita Maria eidem in liberandis animabus nostris a Sathanae technis nequicquam est dissimilis. Secunda est A. quia sicut Abigail tanta fuit Sapientia praedita, ut Regem adversus Nabal iratum perfecte noverit placare: Ita quoque Maria divini furoris flammam est peccatis nostris extortas mitigat quotidie. Tertia littera R. est, quia sicut Rachel Joseph genuit, qui dicitur Salvator: Ita Maria universi genuit Redemptorem. Quarta

Exech. 28. Pet. de Aluar. A sorga in Biblio. vir. 1. f. 509. col. 2. ser. 31. C.

Glos. in Job. ff. ver. Inst. gloss. in Probem. 6. & in d. l. fact. s. si in danda

4. Ex nominibus facile devenimus in personarum, librorumque eorumque insignium qualitatam cogitationem. Unde leges volunt, quod qui Bonifacii nomine est insignitus, pronus quoque sit ad alios benefaciendum: Ex nomine Bonifacii arguitur quod homo benefaciat. Eadem quoque causa Accurtius Glosiator magnopere de hoc nomine gloriari solebat: Dicit se habere honestum & pulchrum nomen, quod vocetur Accurtius, quia accurrit & succurrit. O quot, & quam profunda sunt quae in magni hujus libri titulo comprehenduntur mysteria? Maria non unam tantum, sed multiplicem interpretationem habet, inquit sanctus Bernardus Senensis. Albertus Magnus opinatur, quod quia Mariae nomen aliquam cum mari affinitatem habet, ideo quot in illo sunt stillae & guttae, totidem in hoc nomine lateant & conserventur gratiae: Locus omnium gratiarum vocatur Maria. Sanctus Thomas inquit, quod Maria interpretatur stella quae sicut per stellam maris navigantes diriguntur ad portum, ita Christiani Pauleti Sanctiorale.

D. Bern. Sen ser. 1. M. V. Alb. M. c. 198. D. Thom. 17. f. 76. M. l. B.

est I. quia sicut Jael tempora Sisaræ transfixit: Ita Maria serpentis infernalis caput contrivit. Denique A. quinta litera est, quia sicut Abisai omnium est venustissima atque pulcherrima, *electa super omnes filias Israel ad servendum Regi*: ita Maria omnis pulchritudinis vera Idæa in Dei matrem felicissime fuit electa. Unde Sanctus Valentinus

2. Thom. à Archiepiscopus Thomas de Villa Nova scribit: Vill. ser. 3. In virgine collecta est omnis Ecclesia Sanctorum de Nat. B. que perfectio: Quidquid enim in quolibet Sancto M. fuit illustre, in illa fuit. O nomen inter omnia nomina longe dignissimum! ô gloriosum in

Virg. fol. 349. col. 2. hujus libri frontispicio collocatum titulum. O librum excellentissimum, cujus nominis dignitas talis ac tanta est, ut omnis humanæ capacitatis intelligentiam longe excedat.

6. Certissimum quidem est, quod opus plurimum commendat magistrum: verumtamen non minus verum est, quod operi magna quoque accedat existimatio ab excellentia magistri. Unde si convenienti testimonio mihi probaretur, hanc vel illam picturam absolutam esse manu Appellis vel Titiani, Michaelis Angeli, vel Raphaelis, confestim eam valde eximiam atque præstantem esse certo censerem. Artifex qui nomen Mariæ ex quinque literis composuit, ipsamet sanctissima Trinitas fuit, Deus scilicet unus in essentia & trinus in personis. Observastisne unquam quo ordine Sancta Dei Ecclesia beatissimam Virginem invocet, ejusque laudes reverenter solemnizat? Priusquam Sanctissimum Mariæ nomen in Litanis resonare faciat distincte, ab eadem invocantur tres Divinæ personæ, Pater, Filius, & Spiritus sanctus *Pater de caelis Deus, Filius Redemptor mundi Deus, Spiritus sancte Deus*; postea autem Personarum Trinitas cum essentia unitate conjunctim adoratur dicendo: *Sancta Trinitas unus Deus*. Et tandem protinus sequitur: *Sancta Maria*. Quænam obsecro est hujus ab Ecclesia usurpati ordinis ratio? Respondere forsitan poterit, adeo dignum esse nomen istud, ut obejus excellentiam nos indignos æstimantes qui illud nominemus, prius invocemus Divinum trium Personarum, & unitatis essentia auxilium, ut hac ratione digne efficiamus nomen istud aliquatenus saltem digni pronuntiare. Huic equidem expositioni non contradico, nolo tamen intermittere, quin aliam quandam Doctissimi Idiotæ opinionem consonam in medium adducam; nimirum factum id esse, ut per hoc demonstraretur, quod in compositione

nominis Mariæ simul concurrerint tres personæ divinæ, simul cum unitate essentia: Faciamus aliquam hujus rei experientiam. Et quidem ex quo B. V. adeo sese dimittit, ut se declaraverit veram Domini ancillam *Eccæ Ancilla Domini*, inter literas nomen Mariæ constituentes primum sive diminutum in primo loco adhibemus. Hæc litera ex tribus componitur literis, quarum prima Patrem, secunda Filium, tertia Spiritum sanctum significat: hæc autem litera ex superiori parte unitæ sunt, ad indicandam essentia unitatem, vel quod *opera ad extra sunt indivisa*. Secunda Litera est A. quæ cum sit Alphabeti principium, significat esse à Patre, qui est prima persona, *Esse principium Sanctissimæ Trinitatis*. Litera tertia R. est, quæ indicat esse verbi incarnati, cui tanquam Regi regum propriè convenit, sic enim per Literam R. in cruce Rex declaratus fuit in Titulo Crucis. J. N. R. J. Quarta Litera est I. quæ in Arithmetica unitatem significat, ut per hoc indicetur, nomen hoc ab unitate essentia compositum esse. Quinta denique Litera est A. formata à Spiritu sancto, qui idem est quod amor, nam *Spiritus Sanctus est nexus amoris inter Patrem & Filium*. Quis autem est qui nesciat digniorem Deo operatore in veniri non posse, ac consequenter concludere oportet, inter omnia opera ad extra nullum esse hoc Sanctissimo Mariæ nomine dignius ex iis quæ putæ creaturæ sunt, atque adeo in hujus Libri virginis frontispicio tanquam ejus Titulus adprimatur. Mento ignis Idiota ait: *Dedit tibi Maria tota Trinitas nomen, ut in nomine tuo, post nomen unigeniti tui, omnino omne genu flectatur caelestium, terrestrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur hujus sanctissimi nominis gratiam, gloriam, & virtutem.*

7. Hæc veritas etiam à B. Petro Damiani confirmari videtur, qui postquam Sanctissimum hujus hominis dignitatem sæpius ventilasset, ait: *De thesauro Divinitatis Nomen ejus evolvitur. Verum quisnam est hic Divinitatis thesaurus? ineffabile Iehovah nomen thesaurum. Hunc esse dixerò, hoc namque, ut facti Theologi docent, Deum unum in essentia, & in personis trinum exprimit. Unitatem quidem essentia, quæ est unum Nomen: Trinitatem vero personarum per Literas nomen illud constituentes. Iod enim idem est quod principium? Et primam personam significat. Hæc idem significat quod*

In Litanis. B. M. Virg.

vira, ideoque verbum connotat incarnatum. Et
Ab. Ap. c. 17. m. 28. in ipso vivimus, movemur, & sumus. Vah dictio
 est copulativa, & Spiritui sancto correspondet,
 qui est nexus amoris inter Patrem & Filium. Huc
 usque omnia bene procedunt: At vero quarta
 litera He quid efficiet, superflua enim esse vide-
 tur, cum tres jam dictæ ad sanctissimæ Trinitatis
 expressionem sufficiant; Tribus namque perso-
 nis tres duntaxat literæ sufficiant. Ac proinde,
 cum quatuor sint, Nestoriani inde occasionem
 sumptere falsè affirmandi quatuor personas in di-
 vinitis. Nunquid igitur tres sufficiebant? Attenti
 difficultatis hujus resolutionem accipite. Quarta
 ergo Litera ex duabus literis componitur, scilicet
Ricciar. Brix. apud grec. ex H. & F. quarum prima scilicet H. significat al-
 titudinem atque in Phrali græca. Est demonstratio
 certæ virginitatis. Quæ ambæ sunt prærogativæ
 Mariæ propriæ, Per anthonomasiam enim Maria
 dicitur Virgo. Quod si meritorum altitudinem in
 ea desideretis, de ea Ecclesia dixit: Exaltata est
 sancta Dei Genitrix super choros Angelorum. Imo
 ipsum Mariæ nomen significat, quod Exaltata.
In Bibl. Altera Litera est E. quæ significat Purum & u-
 num, quia Maria in puritate unica est & singula-
 ris: Nec similem visa est, nec habere sequentem.
 Nunc igitur si libet duarum harum literarum sig-
 nificata conjungite, & dicite: Vna Pura Virgo ex-
 altata. Quænam autem est ista? Maria. Cum igitur
 quarta litera divini nominis Iehovah He sit,
 id est, Maria, optime sanctus Petrus Damianus
 Mariæ nomen è thesauro Divinitatis extractum
 esse dixit: De thesauro Divinitatis nomen ejus e-
 volvitur. Doctrinam hanc eruditus & ingenio-
 sus quidam scriptor modernus tradit, dicens:
148. col. 2. G. Forfan ideo quadriliterum in omni lingua est nomen
 Dei, cum tamen tres persone in Deitate subsistant,
 quoniam ad comitatum Trinitatis Maria fuit subli-
 mata: Ideoque Litera illi per gratiam contigit in
 Dei nomine, extrema tamen, ut creaturam esse de-
 monstraret.

8. In Genesi Deus Abraham appatens magnifi-
 ca promittit: Multiplicabo te vehementer nimis.
 Qui tantoperè se à Deo honoratum videns reve-
 rentiæ causa ad ejus se pedes projecit, pro tantis
 gratis gratias referendo: Cecidit in faciem suam
 Abraham. Deus autem firmam ei fidem dando,
 eum Caput & Patrem multarum generationum
 futurum subjungit: Erisque Pater multarum gen-
 tium. Dumque istarum Abraham mutavit, pariter
 nomen ejus mutari voluit, Nec ultra vocatur
 nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham.
 Idipsum quoque Apostolorum Principi accidit,

primò enim Dedit ei potestatem curandi infirmi-
 tates & ejiciendi demonia: Postea vero Simonis
 in Petri nomen commutavit: Et imposuit Simoni
 nomen Petrus, Unde Abulensis ait: Christus im-
 posuit Petro nomen novum ad significandum ex-
 cellentiam ejus futuram, quia Princeps Apostolo-
 rum factus est, & summum Pontificatum suscepit.
 Hinc quoque fit, quod mox ut quis factus est
 Papa, nomen quoque ejus confestim immutetur,
 neque enim jam amplius Maphæus sed Urbanus; Petr. de
 non Joannes Baptista, sed Innocentius: Non Fa-
 bius sed Alexander vocatur: Ad mutationem
 namque status, nominis quoque mutatio conse-
 quitur. (Consuevit Deus quando novum ali-
 quod mysterium vult implere, & alicujus perso-
 næ statum mutare, & illam in statu eminentiori
 constituere, ipsi nomen mutare, ut ex mutatione
 nominis mutatio status intelligatur.) Beatissimæ
 Virgini etenim Mariæ nomen impositum fuit:
 Et nomen Virginis Mariæ. Veruntamen eventum
 observate; sanctissimæ Triadi decretum erat
 hanc Virginem extollere, eamque ut Verbi In-
 carnati Genitrix esset, ad Materitatis eminen-
 tiam sublimare; Nec tamen nomen ejus quic-
 quam immutat, quia semper idem nomen reti-
 nens vocata est Maria. Vetum inquires, si Abrahæ
 & Simoni ob status mutationem nomen immu-
 tatur, cur non quoque Virginis nomen mutatio-
 nem patitur? Respondet S. Ambrosius nomina
 Abrahæ & Simonis adeo digna & perfecta mihi
 fuisse, quin aliquid ulterioris perfectionis &
 dignitatis augmentum accipere potuerint: Dum
 autem Mariæ nomen in Virgine non mutatur,
 contrarium significat, quod scilicet continet in se
 omnimodam dignitatem & perfectionem. Ita ut in-
 finiti conditionem quasi participans: Et nulla po-
 tuerit fieri additio. Estque hæc sancti Ambrosii
 speculatio dicens: Maria nomen adeo ab exordio
 grande adeoque semper perfectam, ut nec nova mi-
 rabilius dignitate adveniente, aut reformari pa-
 tiatur aut augeri.

9. Verba Ruth sapientissimæ illius Mulieris
 scilicet: Nolite me vocare Noemi, id est, pulchram,
 sed vocate me Mara, id est, amaram, etiam suo
 modo Virgini attribuuntur. Unde sancti Bona-
 ventura & Bernardinus Senensis tomo 3. tract.
 de beata Maria Virgine articulo 3. cap. 4. dicunt:
 Verba ista Maria accommodantur. Ac proin-
 de Virginis nomen Mara & non Maria esse de-
 bebatur, tum ut figuræ corresponderet; tum
 etiam ob amaritudines atque dolores quos in
 passio-

passione & morte filii sui passura erat. Juxta Simonis Vadicinium dicentis: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*. Enimvero causam scire percuperem, cur Deus Virginem non Mara sed Mariam appellare voluerit. Et quidem difficultas hæc augetur exinde, quod Deus Abraham præcepit unam litteram I. scilicet ex Conjugis suæ nomine adimere, illamque deinceps non Sarai, sed Saram vocari voluerit: *Dixitque quoque Deus ad Abraham Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram*. Magnam obsecro hoc loco videte contrarietatem: I. ex Saræ nomine tollitur, & Mara adjungitur, ita ut jam non Mara, sed Maria vocetur. Vel littera I. dignitatem & perfectionem dicit, vel indignitatem & imperfectionem: Si primum, cur hæc littera I. Saræ nomine adimitur? Si secundum, cur nomini Mara adjungitur? Responderi quidem possit, litteram I. idem significare, quod ambula, num I. su, idem est quod vade. Cum igitur Sara domi abscondita esse, suaque ad eas minime egredi debuerit, censebat Deus litteram I. in eius nomine superflue, & contra vero cum Maria ambulare debuerit, nunc ad visitandam Elisabetham: *Abiit in Montana*, nunc ad fugiendum in Ægyptum, ut impij Herodis tyrannidem fugere, dulcissimique Jesuli sui vitam salvare posset: *Fuge in Ægyptum*, ideo non Mara dicitur, sed adjecta littera I. Maria vocatur, veruntamen Petrus Valerianus dicit, quod littera I. quæ directam posituram habet, columnam quandam, quæ stabilitatis symbolum est representet. Atque ideo quia sola Maria in gratia, charitate, spe, & fide, stabilis semper fuit, Littera I. Saræ nomini adempta Mariæ attribuitur: Verum enimvero ad sublimiorem speculationem mentem nostram elevemus. Ambo hæc nomina Sarai & Mara idem significant quod *Domina*, Littera I. autem idem quod *mea*: Sarai igitur idem dicebat, quod *Domina mea*. Maria autem solum *Domina*. Tollatur itaque (ait Deus) Littera I. à Sarai, ut vocata Sara absolute solum *Domina* maneat, non vero *mea*, id est, Dei *Domina*, eademque Littera I. Mara addatur, dicaturque *Maria*, id est, *Domina mea*, ut inde innotescat hoc nomen Mariæ adeo dignum esse, ut Virginem sanctissimam Dei *Domina* esse declararet. Ac proinde ad hoc punctum ingeniosus quidam Scriptor Estevo Mendoz. cap. 50. §. 2. fol. 398. vol. 3. alludens dixit: *Sara non est vocanda Domina mea, quia hic titulus Domina mea Virgini sacratissima debetur*.

30. Gloriosa illa salutatio quam Gabriel Ar-

changelus Virgini detulit, quando Verbi Incarnationem Dei nomine eidem annuntiatus ad eam se recepit, mysteriorum est locupletissima: dixit enim: *Ave gratia plena, &c. Ave invidiam non absurde pronunciat Angelus Virgini dicens Ave*. O dignissimam salutationem! Postea verò subjungit, *gratia plena*: Et merito quidem inquit sanctus Hieronymus serm. de Assumptio. tom. 9. fol. 69. B. & sanctus Thomas à Villa conc. 3. de Navig. Virg. Mariæ l. 34. c. 7. col. 2. Quæ ceteris gratia per partes præstat, Maria vero simul se tota infudit gratia plenitudo. Veruntamen causam cur Angelus Virginem salutans eandem propriè nomine non appelleret, ne imaginari quidem mihi possum, imperfectè enim loqui viderar, dum ait: *Ave gratia plena, nam h. Ave, supra quod cadit? potius igitur dicere debebat: Ave Maria gratia plena*. Num forte nomen ejus proprium ignotabat minime indubitanter, namque mihi persuadeo nomen hoc eà Deo revelatum fuisse. An forte nomen hoc menti ejus exordia? nec hoc est credibile, siquidem cogitationis Angelicæ objecta Angelarum memorie characteribus indelebilibus sunt insculpta: Hanc eandem difficultatem circa illum Isaie Prophete passum movere possumus, quo Deipara Virginis qualitates & conditiones describens, ait: *Egrebitur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus dices det*. Vel ut Rupertus Abbas Tuiticnsis exponit: *Virga de radice Jesse*. Per virgam Virginem intel- ligens; *Virgam de radice Jesse, sanctam Virginem Mariam intelligimus*. Ubi observandum, quod neque Ihuus proprium Deiparæ nomen exprimat, sed solis virgæ vel virginis nominibus perstringat. Equidem persuadere mihi nec possum, nec volo, te O sancte Propheta nomen hoc ignorasse, cum enim tibi nota fuerit substantia, non est possibile accidens tibi fuisse incognitum: Cur igitur nomen illud subtrices? Existimo equidem sanctum Prophetam observare, & executioni mandare voluisse legem illam & solemnem Hebræorum consuetudinem circa Dei nomen ineffabile *Iehovah* observari solitam: Hi namque dum Biblia legendo illis nomen hoc occurrebat, idipsum non proferebant lingua, sed subtricebant, capite illud venerando, & adorando corde: Nemo enim se ad illud digne nominandum dignum & idoneum reputabat; Ac proinde dicebatur ineffabile. *Iehovah* ab Hebræis scribitur, sed hebreæ non profertur, inquit Abbas Joachim. Isaas igitur ait: *Virginem sub virgæ metaphora nominavit*.

D. Petr.
Chryl. ser.
142 f. 483

31. *Et lo. de* propriam autem ejus nomen subricuit, quia adeo
Cart. 1. 1. illud dignum judicavit, ut se indignum censue-
 rit, qui illud digne nominare posset. *Angelus for-*
1. 133. Et rit, qui illud digne nominare posset. *Angelus for-*
1. 1. 389. san honorificentissimum Mariae nomen consueto
col. 1. praeferens, ut similem honorem ei deferret, quem
 Hebraei nomini Dei *tehorah* deferrebant, ineffabile
 & inominabile illud appellantes, ob eximiam re-
 verentiam ei debitam, & indignum putabant hu-
 mana lingua proferri. Etenim hominem aliquem
 similem de semetipso conceptum formare posse
 non admiror, valde autem mirandum est, id fieri
 posse ab Angelo & quidem a spiritu Gabriellis
 adeo puro adeoque digno. Et tamen verum est,
 quod Deiparam Virg. salutans nomen ejus si-
 luerit, indignum se reputans qui lingua idipsum
 exprimeret. Et haec observatio S. Bern. Senenf.

D. Ber. sen.
 1. 3. 174. qui ait, *Angelus Mariam non nominavit, quia ma-*
de B. V. ser. *luit venerari silentio quod non potuit exprimere elo-*
 1. quio. Et B. meus Simeon Cassian. dicit *veluti in*
degnus Mariam nominare veritus est.

B. Simon
Cass. l. 2. c.
 4. f. 23, 11. 3. II. Angeli tria vice introducuntur quasi
Cant. 6. interrogantes quodnam ejus quam ut Dominam
 venerantur, & veluti Reginam adorant, nomen
 sit; Et quidem primo dicunt: *Qua est ista qua pro-*
greditur ut aurora confurgens? Secunda autem vi-
 ce reperit: *Qua est ista qua descendit de deserto*
delitius affluens? deniq; tertia vice iterum replicant.

Cant. 8.
Qua est ista qua ascendit sicut virgula fumi? Et ta-
 men de qua quaerunt Regina est omnium Angelo-
 rum: Ergone nullam habent nominis illius Regi-
 nae quam adorant, cui serviunt, quamque arden-
 tissime amant cognitionem? Quod si illam dili-
 gunt, necessarium est quod ejus cognitionem ha-
 beant, siquidem actus voluntatis nequit subsistere
 amando, nisi actus intellectus ei praesupponatur
 cognoscendo. *Nihil volitum quin praecognitum.* Ne
 quidem ipsimet beati in patria Deum per actum
 voluntatis amando formaliter beati esse possent,
 nisi eundem per intellectum cognoscere; neq;
 enim in objecto divino delectari, aut quiescere
 poterunt, quamdiu nullam ejus habent cogniti-
 onem. Quomodo igitur Angeli objecto aliquo ip-
 sis saltem quoad nomen incognito frui possunt?

Aegid. in 1.
sent. dist. 1.
 1. 1. Num quid Deum vident, in quo veluti in lucido
 quodam crystallo vel speculo omnia objecta re-
 ludent? Et tamen interrogant: *Qua est ista? Hie-*
 nim & caelestes Angeli, quaestioni huic ego re-

spondebo, petitumque Reginae vestrae nomen
 vobis in sinuabo, dicendo: *Ista est Maria.* Nunquid
 jam contenti eritis? minime gentium, quia de-
 nuo replicare incipiunt: *Qua est ista? Nescio igitur,*
 an surdi sitis, expresse enim dico vobis: *Ista est*

Maria. Nunquid me intellexistis? Imò veto ter-
 tiam interrogationem instituunt dicentes: *Qua*
est ista? Quis hic non dicat: Ne quid nimis: roties
 enim repetitam responsum vel semel apprae-
 hendere eique acquiescere deberent; & quidem si
 fortasse vox mea rauca aut nimium debilis est,
 vocem meam levabo, ut melius audire me possit,
 & dicam: *Ista est Maria.* Verum enim vero videor
 mihi Angelorum mentem paulatim intelligere.
 Agere namq; videatur ad imitationem sponsi il-
 lius, qui amatum dilectae sponsae nomen sibi in-
 sonari audiens, illius charo sono dulciter perfur-
 tens fieri non potest. Quasi Spiritus S. per repeti-
 tas illas Angelorum interrogationes indicat no-
 bis velit, adeo dignum esse Mariae nomen, ut sit
 veluti complementum beatitudinis & gloriae
 caelestis; qua Angeli ceterique beati fruuntur in
 Paradiso, sitque gloriae accidentaliter obiectum si-
 ne cujus fruitione Angeli sibi totaliter beati &
 gloriosi esse minime videntur. Est delicatus hic
 conceptus Rich. à S. Laur. dicentis: *Ter in cantu*
cum canonicorum in persona Angelorum quaeritur: Laur. l. 1.
Qua est ista, non tantum quia Angeli persona ad-
mirantur excellentiam, qua nec similem visa est, laud. vir-
nec habere sequentem: sed forsitan quia dulce no-
men Mariae, sibi desiderant respondere.

12. Porro nominis hujus dignitati utilitas quo-
 que ejusdem adjungitur, adeo ut non minus utile
 sit respectu nostri, quam est secundum se dignum.
 Utile etenim est justis & peccatoribus imo uni-
 verso mundo, ut proinde haud immerito doctis-
 simo Aegidius columna monuerit, in cunctis no-
 bis obvis calibus nomen hoc una cum SS. Jesu
 nomine reverenter a nobis invocandum esse; di-
 cit enim: *Nomen Mariae semper, cum nomine filii*
sui Domini nostri Jesu Christi nobis in ore resonare lumina in-
debes; quia si ut de nomine filii sui dicit Isai: Qui salus Ang.
in vocaverit nomen Domini, salvus erit, ita & de f. 9. col. 1.
nomine hujus Virginis gloriosa pro eo rationabi-
liter credi debet. Hoc loco veluti petra simili-
tudinis sequens mihi scripturae locus deservit.
Israelita in Aegypto mirum in modum multi-
plicabantur: Filii Israel creverunt & multiplicati
cati sunt. Ac proinde Aegyptii vehementer in-
tuebant, ne à nimis multiplicata Israelitarum
turba tumultus aut revolutio fieret, atque ut
ab hoc se metu liberare possent, Rex duabus in
Aegypto obstetricibus Sophorae nimirum &
Phuae serio praecipit, ut omnes ab Hebraeis
nascituros masculos protinus interficerent: De-
xii Rex Aegypti obstetricibus Hebraeorum, quando 16. n. 15.
obstetricabitur Hebraeus: si masculus fuerit inter-
16.

facite eum Cum vero jam dictæ mulieres similem committere impietatem omnino nollet, Pharao alio eisdem præcepto obstrinxit, nimirum ut omnes masculos in præterlabentis fluminis aquis submergerent atque extinguerent; *Id. v. 22.* *Quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen projicite* Accidit igitur, quod infantulus quidam nasceretur, cui nomen erat Moyses, quem utpote speciosissimum in flumina præcipitem agere, exhortescentes, trium mensium spatium tenuerunt absconditum; quia verò metuebant ne hæc ipsam in prævaricatione præcepti regii comissa temeritas ad aures suspenderetur regias, tandem dicto regio morem gerere decreverunt, ac proinde infantulum scissellæ scirpæ impositum, cælitibus commendatum, aquis exposuerunt. Imo ipsissima mater ejus: *Exposuit eum in cærecto ripa fluminis.* Et ecce res protus mira, nam flumen pietate Regem superans Moysen infantulum conservavit illæsum, atque à morte defendit. Verum inquires, qua ratione id fieri potuit? Naturaliter enim id mihi impossibile videtur, atque ideo dicere oportet salvatum eum esse miraculosè. Cuiam autem hocce attribuendum est miraculum? suspendatis velim cogitationes vestras ad respondendum, donec sequentem vobis scripturæ locum præposuero

13. Dicite obsecro, Auditores, quando Deus ob mundi peccata graviter indignatus, omnes ejus creaturas quiversali diluvio multavit omnes ac tunc viventes petiisse existimatis? utique respondendum est affirmative, satis enim evidenter Deus significavit firmiter sibi decretum esse, ut omnes tam rationales quam irracionales creaturæ perirent: *Delebo hominem quem creavi à facie terra ab homine usque ad animantia, à reptilibus usque ad volucres. calipantier enim me fecisse eos.* Unde colligi potest, nullum ex omnibus remansisse vivum qui morti traditus non fuerit. Veruntamen contrariam ego opinionem sustineo, nimirum quod non solum illæsa permanserint innumera brutorum animantium individua, verum etiam eorundem innumerabiles species: Pisces namque à morte præservati fuerunt atque exempti. Cur autem id factum fuisse existimatis? Num forte Dei vindicta nullam sibi in aquis jurisdictionem vindicaverunt? vero cætera animantia hominis beneficio defervierant, pisces verò minime? Imo verò ipsis quoque piscibus imperatum fuerat, ut homini inservirent, homini verò absolutum in illos commissum fuerat regimen &

dominium: *Dominamini piscibus maris.* Quam igitur natantes in aquis pisces habere beatam fortunam? Etenim simile quippiam in libro Josue legimus, Magnus quippe hic belli dux urbem obsedit Hierichuntinam, ut eam desolaret, & ne ullus quidem eam incolentis creatura vitæ patceret. Corruunt protinus in terram manio, Jusuetici eam ingrediuntur milites, ac hostili furere, quicquid in ea offendunt igne conficiunt & gladio; Exceptis duntaxat illis qui intra domum mulieris cuiusdam Rahab nomine se receperant, qui in vivis relictæ & salvati sunt: *Intersecravit omnia que erant in ea à viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem.* Solis domus Rahab incolis remanentibus illæsis: *Rahab vero & domum Patris ejus, & omnia que habebat, fecit locum vivere.* Veram dicite sedes, cur hi potius quam alii privilegiati fuerit, & à morte exempti? Hujus causa signo cuidam adscribitur, quod milites Josue à fenestra conspexerit suspensum, juxta facta utrimque pacta, cum dicerent: *Singredieritis nobis terram signum fuerit funiculus iste cocinæ, & ligaverit eum in fenestra, & patrem tuum ac matrem, fratresque & omnem cognationem tuam congregaveris in domum tuam, lunctis eris, &c.* O felices certe & fortunatos illos qui in domo illa tenebantur reconditi, qui ob eorum duntaxat signi respectum vitam suam salvam conservaverit! Unde Arnoldus Abbas ait: *In ea enim domo manebant, qua tam celebri signo (Maria) reverentia muniebatur.* Et quis scit an non etiam in piscium habitaculo, id est, in aquis quas permeando incolunt, aliquot simile signum laterit, in cujus virtute ab universali diluvio atque à communi divini furoris supplicio fuerint præservati? Quoniam nomine aquas insignitas esse existimatis? *Congregationes aquarum appellavit Maria:* Nimirum nomen sortitæ sunt Mariæ pomini similiaum; Neque enim inter utriusque nomen alia reperitur differentia, quam unicus duntaxat accentus, *Maria* scilicet penultima correpta, & *Maria* penultima producta. Pisces igitur in tali domo consistebant, cujus nomina signo aliquo notabatur, quod nescio quam cum Mariæ nomine habebat correspondentiam: *Pisces habitant in aquis* (inquit Cajetanus) *quæ dicebantur Maria, Reliqua animantia in aëre vel in terra.* Unde cum Arnoldo Abbate dicere possumus: *In ea enim domo manebant, qua tam celebri signo Maria muniebatur.* Atque ideo qua ratione possibile erat, Moyses

Gen. 6.
v. 7.

In fiscella scirpea periclitari? Cur à morte eximi non debebat, qui in domo vel elemento quodam erat à quadam Mariani nominis umbra mitè protecto? *Congregationes aquarum appellavit Maria. Maria nomen adeo salutis praeivum, ut Moyses aquae supernator. Quod si igitur nomen Mariae, eo quod quaedam Mariani nominis umbra esset, tanta fuit virtute praeditum, tantaeque utilitatis Moyfi & piscibus exitit, quidam iofissimum vetumque Mariae nomen erit devotis suis idipsum digne & reverenter invocantibus?*

14. Verum enimvero ut utilitatis in nos copiosè redundantis utilitas magis elucescat, evidentiisque appareat, inter hujus sancti nominis figuras & umbras nonnihil obambulemus. Et quidem imprimis perspicuum & notum est omnibus, quantum Saul à spiritu infernali fuerit divexatus: *Exagitabat eum spiritus nequam.* Porro suscipium est ei ab aulicis suis; ut si malignum hunc spiritum mortificatum esse, sibi quietem conciliari cuperet, Davidem cytharædum expertissimum accerere; futurum enim esse, ut excitata per plectrum Davidis harmonia magnum ei allaturum esset refrigerium: *Tubeat Dominus nos, ut servituti qui coram te sunt, quarant hominem scientem psallere cythara, ut quando arripuerit te spiritus malus, psallat manu sua, & levius feras.* Atque facit textus, quod Davide cytharæ chordas juxta artis suæ præcepta suaviter tangente, magnam Saul senserit consolationem, spiritus autem malignus non solum ab assuetis vexationibus cessavit, verum ad cytharæ sonum minime consistere valens discessit, & terrore atque formidine plenus in fugam se receperit: *David tollebat cytharam, & percutiebat manu sua.* Sed quinam exinde sunt consecuti effectus? *Respicillabatur Saul, & levius habebat, recedebat enim ab eo spiritus malus.* Verum dicat aliquis, quæ ratione fieri potest, ut nudus aliquis cytharæ sonus tanta efficacia polleat? ergone Dæmonem adeo ignavum & debilem spiritum esse credemus, ut ad illum effugandum & profligandum solius cytharæ sonus sufficiat, qui horrendos tonitruæ strepitus, aut bombardarum terribiles sitagotes minime expavescit? Maximi armorum exercituum tumultus ad eum repellendum non sufficiunt, & quæ à sonoræ ejusmodi cytharæ chordis procedit harmoniæ suavitas, eundem in fugam convertet? *Mira res* (inquit attonitus sanctus Archiepiscopus Valentinus) *musica fugatur diabolus, ad cytharæ sonitum tremefactus recedit, & quæ nulla vis superat, superat harmonia?* Verum

audite quod sequitur: *Latet pro certo in Cythara illa mysterium.* Sed quodnam erit mysterium istud? Brevis Dæmon solo hoc nomine Harmonia in fugam convertitur. Si enim ex eodem Anagramma confeceris, litera, n. veluti superflua ab eodem sublata, reliquum erit. O Maria Adeoque non harmonia, sed quod in ipsa significatur & continetur, scilicet figuratum Mariæ nomen Sauli refrigerium, Dæmoni vero confusionem & opprobrium adscivit: *Latet pro certo in Cythara illa mysterium: figura illa erat, hæc veritas, hic complectitur, quod ibi significatur.*

15. Richardus à S. Laurentio Mariæ nomen oleo comparat: *Hoc nomen Mariæ oleo comparatur.* Cujus equidem analogiæ variè adduci rationes possent, ex his tamen unicam duntaxat in medium adducam in sacrosancto Evangelio fundatam; illum itaque hominem in memoriam vobis revocate; *Qui ab Hierosolymis digressus est in Iericho sedens, incidit in Latrones, qui eum omnibus rebus suis despoliatum, multisque vulneribus saucium semivivum reliquerunt.* Certus quidam Samaritanus eadem via progrediens, in miserabilem hunc sibi obvium hominem incidit, & compassionem motus, vulnera ejus vino diluta, & oleo sufficienter delinita fasciis vinxit & curavit: *Appropians ligavit vulnera ejus, infundens oleum & vinum.* Parabolam hanc ipsemet Salvator ad multas veritates probandas proposuit, præcipue vero ut nobis insinuat, quanta in nos ex Mariæ nomine dimanet utilitas. Quod fufus exponentem attendite. Per hunc igitur viatorem sanctus Pater Augustinus quemvis hominem peccatorem intelligit, dicens: *Descendit homo miser factus per peccatum.* Latrones eum sublata candida innocentia veste despoliantes sunt dæmones: *Incidit in latrones, id est, in diabolum & Angelos ejus.* Semivivum eum relinquant: *Semivivus enim homo dicitur col. per peccatum, quia anima immortalis est, corpus vero mortale, inquit Theophyl.* At veto quodnam inventi remedium poterit, ad sanandum plagas & vulnera ejus, tollendumque manifestum in quo est vitæ periculum? *Infundens oleum, sed quodnam est illud tanta virtute præditum oleum?* Non aliud, quam Mariæ nomen, prouti superius dixit Richardus: *Hoc nomen Mariæ oleo comparatur.* Demonstrate nimirum voluit, quod sicut oleum Samaritani utile fuit ad curandum vulnera peregrini, ita quoque nomen Mariæ languido peccatori magnam adferat utilitatem, dum illud devotè & sedulo invocat, præcipue

viff. 7. p. 365. c. 22.

Rich. à S. Luc. 1. c. 2. de laud. V.

Luc. 10.

Idem ib.

D. P. Aug. in cat. D.

Incidit in latrones, id est, in diabolum & Angelos ejus. Th. 112.

Semivivum eum relinquant: Semivivus enim homo dicitur col.

per peccatum, quia anima immortalis est, corpus vero mortale, inquit Theophyl.

At veto quodnam inventi remedium poterit, ad sanandum plagas & vulnera ejus, tollendumque manifestum in quo est vitæ periculum? Infundens oleum, sed quodnam est illud tanta virtute præditum oleum?

Non aliud, quam Mariæ nomen, prouti superius dixit Richardus: Hoc nomen Mariæ oleo comparatur.

Demonstrate nimirum voluit, quod sicut oleum Samaritani utile fuit ad curandum vulnera peregrini, ita quoque nomen Mariæ languido peccatori magnam adferat utilitatem, dum illud devotè & sedulo invocat, præcipue

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Th. 112.

Eman. Nazera in Josue 1. 12. 1. 731. col. 2. n. 58.

1. Reg. 16. n. 14.

1. n. 16.

1. Th. à villa in com. de

D. Amb.
l. de inf.
virg. c. 13.
e. 125.
q. 126.

cipue veto dum semimortuus est, id est, ubi ad extremum vite sue redactus fuerit, *Descendet istud unguentum* [inquit Ambrosius] *in anima precordia, viscerumque secreta, quo non delictorum odore sancta Maria, sed divina gratia spiramenta redolebant.*

Luc. 18.

D. Bern.
apud
Pelb. in
sp. virg.
Et apud
Andr.
Gelson in
Thef. Cel.
c. 11. f. 104.
Petr.
Critic. de
honest. di-
scipl. c. 8.

16. S. Bernardus ut quantam Mariæ nomen toti mundo adferat utilitatem, clare demonstrat, miram quandam adfert comparisonem. Dicit enim nomen Mariæ quoad aliqua puncta humanitati Christi persimile esse. In hac namque quinque videmus vulnera, in illo autem totidem, id est, quinque videntur grammata: Quinque illa vulnera mundum salvarunt, hæc quinque grammata peccatorem quoque salvare possunt. Quinque vulnera veluti totidem ora universalem impetrarunt remissionem, quasi Christo cum Patre suo aeterno in persona peccatoris loquente, quolibet vulnus unum ex sequentibus formasset verbis; *Deus Propitius esto Mihi Peccatori.* Eodem quoque sensu qualibet Litera nominis Maria Patri aeterno supplicando dicit: *Maria Anxillum Reis Impetras Animabus.* Unde sanctus Bernardus velut in bilance quadam una ex parte quinque Christi vulnera, altera vero ex parte quinque nomen Mariæ formantia grammata reponens, eademque utrimque magnam cum attentione & diligentia ponderans dixit: *Sicut Christus quinque vulneribus suis contulit plene remedia mundo: ita beatissima Virgo suo sanctissimo nomine, quod quinque literis consistat, confert quotidie veniam peccatoribus.*

17. Apud priscos Romanos in more positum erat, ut refert Petrus Crinitus, quod quæ dabatur vel decedi debebant mortis sententiæ adversum quoscuque reos, unica duntaxat litera R. scilicet signarentur. *Si quis à iudicibus damnatus erat, id ipsum litera R. notabatur.* Hæc litera veluti insaulta quædam mortem comminans stella erat: Quando vero ex aliquo motivo decreverant reis aliquam impetiri gratiam, revocando vel annullando datam sententiam, litera R. A. literam adjucebant, *Si erat absolutus A.* apponebatur. Etenim in sanctissimo Mariæ nomine R. quoddam reperio, veluti signum, quod propter peccata nostra mortis sententiæ rei sumus; *Anima qua peccaverit, morte morietur:* ac vero notandum est, quod iuxta R. literam, A quoque litera in eodem nomine reperitur, veluti indicium quoddam, quod dum hoc adeo dignum nomen à peccatoribus devote invocatur, certam quoque illidem impetret remissionem. Imo continentur

in eodem S. nomine duo AA. ut nos tanto redamur securiores, quo Deo nomen hoc devote invocantibus condonatur sit peccata, prorsusque remissurus. O virginelem librum qui in frontispicio suo titulum adeo dignum portat, nomen inquam adeo gloriosum, unde tanta in nos utilitates dimanant!

18. Verum heu quot sunt, qui nullum sive ad nominis huius dignitatem qua fulget, sive ad inde in nos dimanantes tot gratiarum utilitates habentes respectum, nomen hoc adeo excellens & pulchrum non solum lingua convellunt & alterant, verum etiam id ipsum a fisionibus extradique operibus probolè deturpant. Angeli ad illud exprimentam censentur indigni, & sacrilegæ alicui linguae illud temere blasphemare libet: Quod si verum est quod doctissimos librorum asserit, quod scilicet dæmones Mariæ nomen resonare audientes contremiscant, totusque conturbetur infernus: *Dæmones contremiscant, infernus conturbatur,* tales utique ipsomet inferno & dæmonibus longe erunt deteriores. Eheu quot sunt in civitate peccatrices, hoc nomine insignitæ mulieres, ac proinde ex nominis quidem venustate & decore pulchra, sed quoad animas turpissimæ! Etenim quid si excellentem quandam gemmam in luto jacentem videres, quid diceretis? vel si vestem aliquam Phrygio opere acupictam & exornatam in cloacam quandam projectam esse cerneretis: vel denique si librariam aliquam ingressus, libro cupiam hæc verba: *Opera D. Augustini:* alteri autem *moralia S. Gregorii,* inscripta notares, eisdem vero libros postea evolvens Calvinii, Lutheri, vel aliorum Hæresiarum erroribus & falsis dogmatibus refoetos & conspurcatos esse deprehenderes, nunquid in miram esse admirationem rapiendes? Non quid contentam libri seriem inscriptioni suæ minime respondere diceretis: utique Tu igitur quæcunque talis esse nosceris mulier, Mariæ quidem nomine insignitis, sed vitam agis turpissimæ peccatricis mutato igitur tam S. nomine Magdalena vocare. Porro magnus ille Macedonum Alexander militem quemdam in suo exercitu notaverat, eodem Alexandri nomine insignitum, qui tamen veluti miles ignavus in actionibus suis nihil habebat eximium, quin potius turpen otiosumque vitiagebat. Quare Alexander huic ad se accessit militi priorius dixit: vel Alexandri nomen muta: vel vitam age Alexandri dignam. O quanta est illa deformitas, quod mulier aliqua Mariæ nomine appelletur, nomine scilicet quod sanctitatis, vit-

ginitatque spirat odorem, eaque sese constituat
 carolum sensualitatum mancipium, & in turpi
 yeneris hata vitam agat scandaolissimam. Vel
 igitur quacunq; talis, Mariæ nomen depone
 rit, aut verò vitam Mariæ nomine dignam inlli
 tuas. Observetis velim egregium mysterium, &
 pulchrum S. Lucae loquendi modum, dum ait:
Et nomen V. Mariæ. Quo sine hæc duo nomina
 Virginis S. Mariæ simul conjungi existimatis,
 Nunquid sufficiebat dicere: *Et nomen ejus Ma
 riæ?* Et nomen matris Mariæ? Demonstrate uti
 que S. Evangelista hoc loquendi modo voluit
 Mariæ nomen semper cum virginitate, aut certè
 ad minus cum castitate conjunctum esse debere:
 Bene immediatè jungitur Maria virginitati, eo
 quod non solum nomen præferat, sed & alia etiam
 præbeat gratiam castitatis; Maria nomini virgi
 nitatis & sanctitas inseparabiliter sunt adjunctæ. Ve
 rum inquit, video illud tamen in multis fœmi
 nis summa eum inhonestate conjunctum. Ve
 rum id quidem est, atamen considerandum,
 quod quando idem Evangelista de Magdalena
 tanquam peccatrice loquitur, illam non Mariam,
 sed mulierem vocet: *Et ecce mulier quæ eras in ci
 vitate peccatrix.* Non dicit *Et ecce Maria,* quia
 Maria & peccatrix non bene conveniunt simul:
 Propter hujus nominis reverentiam, non ausus fuit
 S. Lucas Mariam, sed mulierem nominare. Illa igitur
 mulieres, quæ tot sensualitatum fœdo luto
 sunt immersæ, adeò pulchri nominis decorem
 totaliter de fœdant. Quamobrem respiciant, vi
 tamque suam emendent, vel certè vitam vel no
 men commutent.

PARS SECUNDA.

19. Hoc & gloriosum Mariæ nomen non so
 lum dignum & utile, verum etiam dele
 ctabile est, cordaque hominum consolatione
 magna atque dulcedine adimplet. E multis qui
 idipsum per experientiam didicerunt unus fuit
 S. Bern. Senen. qui proprio ore suo affirmavit,
 quod si Deus hanc ei gratiam facere dignaretur,
 concedendo ei tunc mori, quando SS. Nomen
 istud vel profetter labiis, vel calamo in chartam
 conscriberet, tunc se secutum fore crederet, quod
 nullam habiturus esset in morte sua amantudinem,
 imò videt sibi quod mors tunc suavis, de
 lectabilis & dulcis futura esset. Audite ejus at
 testationem propriis verbis enuntiatam. *Testis
 3 de nom. conscientia mea est Dominus, quod si quando Do
 mina gratia largiente exterioribus curis exemptus,
 Paololetii Sanctoralis.*

laudibus Virginis & ejus nomini valeo per horam
 occupari: tanta mentis læticia saucior, tanquam in
 terius suavitate perfundor, ut cunctis vanitatibus
 & concupiscentiis conculeatis, nil aliud petam,
 quam cum ipso lætitia spiritu, si daretur, statim
 exsilire ad Dominum.

20. S. Joseph divina nondum mysteria pene
 trans, virginemque spontam suam gravidam esse
 cernens, in vasto quodam anxietatum cogitatio
 num mari fluctuabat, totiusque attonitus hære
 bat & conturbatus. Unde S. August. ait: *Intelli
 gens Joseph Mariæ uterum gravidari, turbatur se
 cumque æstimabat disputans: & dicens: quid fa
 ciam? prodo aut taceto? si prodidero, adulterio non
 consentio sed vitium crudelitate incurro, quia se
 cundum Moysi sententiam lapidandam eam esse
 cognosco: si tacuero, male consentio. Et cum adu
 lterii portionem meam pono. Ab hisce anxietatis cogita
 tionibus, velut totidem malleis cor sancti lenis
 concutiebatur: Ab his inquam eum graviter af
 fligentium perturbationum machinis agiturus,
 inclinatus in volam manus capite, somno correptus
 suaviter obdormivit, jamque eam secretè de
 serere, ab eaque discedere statuit; *Voluit oculis
 dimittere eam.* Deus autem qui servos suos in
 similibus labyrinthis nequaquam vult perdi,
 Angelum quendam caelitus ad eum misit, qui
 pulsus ab ejus corde quibusvis turbulentis inti
 mè eum consolaretur: *Et ecce Angelus Domini
 apparuit in somno Joseph dicens: Noli timere acci
 pere Mariam conjugem tuam. Quæ verba mihi
 penitus consideranti videtur, superfluitatem
 quandam in iis committi, certum autem est,
 quod non sunt multiplicanda entia sine necessitate.
 Etenim dicendo: Conjugem tuam, dicebat etiam
 saltem implicite Mariam. Cur igitur confortis
 suæ nomē etiā explicite pronuntiare & exprimere
 voluit? Nimirum Angelus nullum excogitare
 nomen poterat, quo eum efficacius consolati, &
 turbati cordis sui tenebras validius dissipare pos
 set, quam exprimendo sanctissimum nomen Ma
 riæ: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.*
 Prout sanctissimus Joseph ipsamet experientia
 manifestè comprobavit, ad solam namque no
 minis Mariæ resonantiam subito mens castissimi
 Josephi tranquillitate magna subsedit, lætifica
 tumque est cor ejus, ac dissipata à peccatore ipsius
 omnes sinistrarum cogitationum procellæ, & Aloy. No
 contra verò expertus est in se magnam divina
 rum consolationum dulcedinem, per quam tran
 quillitas reddita est vultui, magna que serenitas
 mentis: *Non abs re Maria nomen interjerit Angelus; n. 118.***

D.P. Aug.
 ser. de Nat.
 in Cap. D.
 Th. Matth.
 cap. 1. f. 7.
 col. 1.

Matth. c. 1.

Ibid.

Rich. à S.
 Laur. 1.
 cap. 2.

Rich. ubi
 supra.

D. Bern.
 Sen. in ser.
 3 de nom.
 Vir.

Bbb

ipsum

ipsum dulci hoc nomine trepidantem, tranquillum reddere voluit ac sedatum: sola quippe istius nominis prolatio, auditio sola erigere mentem potest, & animum magnis curis pressum recreare.

21. Nomen hoc verissimum est electuarium quod adhibetur ab Angelis, ut afflictiones nostras in lætitiã, nostraque amaritudines in suavitatẽ atque dulcedinem transmutent. Etenim novimus ab æterno Patre missum esse cœlestem paranymphum ad virginem, ut eam de instituenda in ejus castissimo sinu Verbi incarnatione, certiorẽ efficiat. Dum autem se per benedictionum voces salutari audit: Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus; omnis à venustissimo vultu suo cœlestis serenitas evanuit, & conturbata est vehementer: Quæ cum audisset, turbata est in sermone ejus. Et cogitabat, qualis esset ista salutiatio. Nolo equidem hoc in loco curiosè rationem inquirere cur turbata fuerit, quæ gaudere & lætari potius debebat, quando qui loquebatur spiritus erat cœlestis, discursus autem sive colloquium nullis permixtum fuit rebus tristibus; sed meris refertum erat benedictionibus & gratiis. Imò tanto minus turbati debebat, siquidem S. Joannes Chrysof. dicit: Qui apud Deum meretur gratiam, non habet quod timeat. Et Græcus interpres subjungit quod Angelus (non accessit decepturus, imò deceptio- nis absolutionem depromere; Non venit prædaturus inviolabilem tuam virginitatẽ, sed conditoris puritatis & custodis contubernia referare. Non sum serpentis minister, sed perimentis serpentem legatus, si consilium tractator, non insidiarum molitor.) Et tamen vehementer turbatur; id quod advertens cœlestis paranymphus, eandem consolaturus ad antidotum protinus recurrit, ut eam ad omnem mœstitiã atque timorem deponendam permo veret. Sed quale est hocce Antidotum? Nunquid audivistis? Ne timeas Maria. Cur non dicit tantum: Ne timeas? vel cur non dicit: Ne timeas virgo, ne timeas mulier? Scivit utique cœlestis hic nuntius ad timorem deponendum, eumque in gaudium & cordis jubilum transmutandum nullum esse aptius & efficacius remediũ, quam si angustia pressus animus gloriosum Mariæ nomen exprimi audiat: Ne timeas Maria. Unde Chrysolait: Fugatur a mecum vox Angeli mox præcessit dicens: Ne timeas Maria. Et B. Simon Cassianus subjungit: Qui scilicet est Angelus, turbatam virginem, atque verborum novitate timentem sic confortat, sic doctè remorvet ejus animi passiones dicens: Ne timeas Maria,

22. Unigenitus Dei Filius in aspero Crucis ligno hærebat, luctabatur in vasto quodam tormentorum mari, jam è mortis calice delictorum amaritudines epotabat, quando dilectissimam Genitricem suam afflictam & desolatam videns, aliquam ei consolationem suggerere statuit, illam nimirum confortando, tamque alloquendo, eique Joannem loco suo in filium congnando; vade ei dixit: Mulier ecce filius tuus. Hucusque omnia bene procedant. Veruntamen causam mihi imaginari nescirem, cur virginem matrem suam vulgari mulieris nomine appelleret: Mulier. Ipsa utique præ cunctis aliis mulieribus dignissimã, sanctissimã, maximãque privilegii adornata erat, non igitur hoc nomine villi. Mulier illam compellere debebat. Mulier idem est quod inconstantia, Maria autem in hispe & charitate constantissima fuit, cur igitur eam appellavit mulierem? Denique si ob certum aliquem respectum ipsam matrem suam esse manifestare volebat, dicendo ei: Mater ecce filius tuus, utique illam proprio nomine suo Mariam appellare poterat. Imò verò hanc ob causam eam potissimum mulierem nominavit, ne cogitaret illam vocare Mariam; cur autem hoc nomine illam appellare cavebat? Num forte nomen hoc tale erat, ut ex eo aliquid matris vel filii reputationi nasci potuisset præjudicium? Minime genitium. Cur igitur? Resolutionem difficultatis utique attentè auscultate. Etenim ex historia Passio- nis Dominicæ scimus, quod dum lictores Do- minum crucifigentes in Calvarie montem per- venissent, quandam ex vino & myrta mixturam composuerunt, eamque Salvatori nostro ebibe- dum proposuerunt: Dabant ei bibere myrrinam vinum. Hunc autem sibi oblatum potum bibe- re recusavit: Et non accepit, cum tamen re- hementi quadam siti vexaretur, ad eò ut paulo post dixerit; Sitio, cumque ei potio quædam submi- nistraretur ex aceto & hyssopo coacta; ean- dem quoque renunt. Cum gustasset voluit bibere. Verum dicat hic aliquis, cur qui siti vexabatur, potum sibi oblatum sumere abuit? Adverten- dum igitur est quod poriones ex myrta, vino, aceto & hyssopo, imò & ex melle compositas, condemnatis & moribundis propinat consue- verint, ut membra hujus potus virtute obstupre- facta tantum dolorem miome lenirent; Cuius- stat vini mori poculum damnati exhiberi solent, quo vel serent animosiores ad cruciatum & supra- mam necem solerandam, vel animo ex tumultu in stuporem acti, minime præsentirent. Salvatori igitur

Luc. 1.

Ibid.

Chrysof. in Cat. D. Th. ib. c. 1. in Lucam f. 153. gra- ces in Cat. D. Th. ib.

D. Petr. Chrysof. serm. 141. de annunt. f. 485.

B. Simon Cassian. l. 2. de Virg. Mar. c. 4. f. 23. col. 3.

Handwritten notes in red ink on the left margin, including the number 'XII' and other illegible characters.

tur noster, utpote qui in passione nullum voluit refocillamentum, confortationem, aut refrigerium, sed acerbas sine aliquo lenitivo amaritudines, non accepit. Vel: *Cum gustasset noluit bibere: Oblatum ipse minime hausit, ne dolores passionis, stupefactis membris levaret.* Tanta autem in Maria nomine dulcedo continetur, ut si Crucifixus & moribundus Salvator noster Matri suæ dixisset: *Maria ecce filius tuus*, in ipsa nominis Mariæ prolatione, tantam percepturus fuisset consolationem & refocillationem, ut vel illa ad dolores suos temperandos, passionisque suæ amaritudinem mitigandam & indulcorandam sufficere poruisset, ac proinde dixit: *Mulier & non Maria, ne tam digna prolatione Christi dolores minuerentur, ut affirmat S. Paschasius.*

23. Quam excessiva fuerit quæ Magdalene pectus invaserat inœstitia & afflictio oculi ejus per lachrymarum characteres, & per suspiriorum expressiones labia ejus sufficientes demonstrabant, quando stabat ad monumenta foris plorans. Redemptor noster personam Hortulani cujusdam veste amictus ei apparetis causam tanti fletus ab eadem exposcit, dicens: *Mulier quid ploras?* Ipsa autem suspiria sua pariter & lachrymas contineat, ut antea; Salvator igitur altera vice revertitur, eique suadet, ut ab omni lamento cesseret, solitaque serenitate faciem suam induat, & cum lachrymis si non stabilem pacem, saltem aliquonque inducias inerat, dicitque denuo: *Mulier quid ploras?* Mulier autem magis affligebatur, adeo ut cor per oculos meatus in la-

chrymarum aquas distillari videretur. Unde divinus ille hortulanus omne ad eam consolandum adhibitum remedium cassum esse & irritum videns, ad eam efficacius consolandum revertitur de novo, eamque non jam hoc nomine *Mulier*, sed Mariæ nomine compellat dicens: *Maria*, mox Magdalena resumpto Spiritu omnia silit suspiria, lachrymas coeet, hilarique vultu serenisque oculis foras pulsa omni inœstitia Magistrum suum recognoscit, & charitate ardens, pedibus ejus advoluit dicens: *Rabboni*, quasi diceret: *O mi dulcissimè Magister*, verè tu lucidissimus Sol es, qui angustiarum meatum tenebras subito dissipas. Eo ipso quo me dulcissimo Maria nomine compellasti, me ex quodam dolorum inferno extractam in coelestem quasi Paradisum quandam transtulisti. *O mucatio dextera excelsi!* (exclamat Origines) *conversus est dolor magnus in gaudium magnum, mutata sunt lachrymae doloris in lachrymas amoris.* Vbi Mariam audivit Maria praesensit in nomine quandam singularem vocationis dulcedinem, & per eam cognovit ipsum, à quo vocabatur, esse magistrum suum. Cum igitur titulus in hujus Virginalis Libri, frontispicio positus ad eò sit dignus, utilis, & delectabilis, ipsum cordi vestro insculptum semper portate. In omnibus necessitatibus vestris, præcipue verò in mortis articulo ipsum devote invocate: Sanctus enim Bonaventura certos nos esse jubet, *quod qui illud retinet, non expavescet in puncto mortis.*

Orig. apud Aloys Novar. in verb. virg. lib. excut. 128. n. 1187.

D. Bon. in Psal. B. M. Virg.

SERMO VIGESIMUS NONUS IN FESTO S. NICOLAI TOLENTINATIS.

Scitote quoniam mirificavit Dominus Sanctum suum. Psal. 4.

NUnquam me ad discurrendum de sacratis sanctæ Ecclesiæ scænis accinxit, aut linguam meam laxavi ad eò mente confusus, inops conceptuum, verborumque pauper, quam in solemnibus hujus diei festo, immortalitati magni servi Dei

Nicolai Tolentinatis consecrato; cujus tantæ virtutes, merita & prærogativæ tales sunt ac tantæ, ut meritò dicere possim: *Inopem me copia facit.* Et reverè quædam mortalis lingua reperietur, quæ non fateti cogatur, se veluti submergi, quotiescunque se committit non jam dico

Bbb 2 subli-